

מדריך הטירונים – מדוע עיפת?

דס"נ שאול כ.

התשובה לשאלה זו יכולה להיות פשוטה מאוד: „מעומס עבודה“. אולם בחינת הסוגיה עיי-
פות-ההדרכה של מדריך-טירונים מחייבת ניתוח מקיף יותר של גורמיה. יהיה צורך „לקרוע
אשנב“ אל תוך חיי המדריך-הזוטרי בבסיס-טירונים, על-מנת לבחון את פרטי ה„מרכיבים“
שמהווים את אורח חיינו בבסיס זה. אנסה לתאר את הענין מנקודת-ראותו של המדריך
הצעיר – ולסכמו אחר-כך מנקודת-מבטו של אחד הנמנה על סגל-הפיקוד.

הבחורים שנקלטו כמונו מספר חודשים לפנינו, בבסיס זה; אותם
הצעירים שעליהם עבר אותו פרק „חיילות“ באותם התנאים ממש
כפי שאנו ספגנו אותו; התפלאתי תמיד, איך המדריך שלי מסוגל
להשתלט כעבור זמן כה קצר על חבורת טירונים של 18–20 איש
בכל שטחי הפעולה הרבים מהבוקר עד הערב. מה אני אומר „מהבוקר
עד הערב“? למעשה – משחר עד כיבו-אודות! כאשר שמרתי
בלילות, ראיתי לא-פעם איך המדריך שלי, וכמובן גם כל יתר
המדריכים, נקראו בשעות הלילה המאוחרות למשרד המפקד, לשם
קבלת תדריכים לעבודת המחרת; ורק בחצות חזרו – ועברו בצריפים,
לודא אם כל התניכים שעליהם הופקדו, ישנים מכוסים בשמיכות
ושנשקם מאובטח כראוי, גם בשעות הצהריים, כאשר נפשנו מעט או
כשבילינו ב„שקס“, התקבצו הם שוב במשרד המפקד, לשמיעת תד-
ריכים נוספים או לסיכום שיעוריהם, שביצעו עד הצהריים. אפילו
בהפסקות הקצרות בין שיעור לשיעור, כאשר אנו נחננו מהתרגול,
שמנו לב לכך שהמדריך מעלעל במערך-השיעור, מתקין עור-אימון
לשיעור הבא או מתייעץ עם חברו המדריך מהכיתה השכנה, ועם
סמל-המחלקה בדבר השיעור הבא.

לא פעם הבחנתי בכך שטירונים פגים אל המדריך בעיניים אישיים
בזמן הקצר שנותר לו עוד, לאחר כל התעסוקה הזאת. וכל זה מוטל
על חייל, שעל שרוולו מודבקים שני סרטים אלכסוניים, שהוא כמעט
בגילנו – או גם חושל יותר במשך אותו הזמן שכבר בילה בחיי הצבא.
שאגת הרס"ר מעוררת אותי מהרהורי. מפקד הבסיס נכנס לאולם
ותופס מקומו על הבמה המוגבהת – ונושא דבריו. גם תוך דבריו
אינני יכול להשתחרר מזכר עברי הקצר בביה"ס למ"כים. גם שם
ראינו את המדריכים עוסקים במלאכה הדומה לזו שעשו קודם מדריך
כינו בבסיס הטירונים. אולם הם היו יותר ותיקים, מרביחים קצינים
וגם לא היו צריכים לעסוק בטירונים ירוקים; ובכל זאת – גם להם
היה קשה.

המפקד מדגיש את הצורך בטיפוח מיוחד של הפרט, ומתאר את
הקשיים העיקריים של מעבר האזרח לחיי הצבא – בעיות סעד,
מחלות, חוסר-רצון של אחדים לקבל את מרות הצבא – ואת השיטה
שלפיה מעונין צה"ל לקלטם בשורותיו. הוא מסביר שמצפה לנו
תקופת הדרכה של שנה לפחות עם טירונים רגילים; ומדי פעם –
הדרכת טירונים שיהפכו, כמונו, למ"כים. ועוד נושאים שונים, שאינם
דוקא כתובים בתכנית-האימון הנהוגת בבסיס. יכשירו אותנו במיוחד

יחד עם עוד שני מטעני-משאית של „מ"כים" טריים, הגעתי זה עתה
מביה"ס למ"כים אל שער בסיס-הטירונים. ליד השער – המוכר
לכולנו היטב ושבו ניצב הש"ג המצוחצח – מצפה לנו הרס"ר, שאף
הוא מוכר לנו לא פחות; והוא מכון אותנו אל חדר-ההרצאות. אנו
מחכים לבוא מפקד הבסיס, שתחת פיקודו נשרת מעכשיו כמדריכים.
עומדות לרשותנו כמה דקות שהות להרהר... רק לפני חודשים לא
רבים באנו כולנו לבסיס זה כטירונים ירוקים, ירוקים מאוד: תלמי-
דים, שוליות, צעירים מכל שכבות האוכלוסיה. לאחדים מאתנו היו
אולי שאיפות לגדולה בחיי הצבא; למרביתנו – שאיפה גדולה עוד
יותר: לסיים את שירות-החובה ללא תקלות, ולהמשיך בחיים האזרחיים.
כל אחד לפי טעמו וכשרונו. „הלבישו“ עלינו את משטר-
הצבא בכל דפוסי הטירונות הנהוגה בצה"ל, ניסו להפוך אותנו בזמן
קצר מאוד מאזרחים (פחות או יותר שלווים) לאנשי-צבא, בעלי הכרה
מלאה של חשיבותו ושל ערכי בטחון-המדינה. הריצו אותנו דרך
חולות, תרגלו אותנו עם נשק ובלעדיו, על מגרש האספלט הגדול,
חישלו אותנו על מסלול המכשולים, לימדו אותנו להפעיל את כלי-
הנשק, לקלוע כראוי, לנוע בשטחי-אימונים מטורשים ולנצל אותם כדי
להגיע אל האויב עלי-מנת להשימו. בוססנו בכוץ, הוצענו בשמש –
ושמענו, עייפים מאוד, את שיעורי החינוך לאזרחות-טובה. הורגלנו
לשמור על ציודנו הצבאי, לסדר חדרינו – ועוד עשרות דברים
אחרים החיוניים גם בשביל הצבא וגם בשבילנו.

מי ניסה לעשות את כל זאת אתנו? „חבריא“ כמונו בדיוק! אותם

„Browned Off“, „Fed Up“ – הם ביטויים אנגליים
שאם גם לא נוצרו במסגרת חיי הצבא, הרי בה שגשגו וגאו מאוד.
אכן, כל צבא סדיר אי-אפשר שלא יהיה מושתת על שגרת עבודה –
וזו עלולה לעתים (אם אין מגוונים את העבודה, ועושים אותה
מעניינת) להוליד גם שיעמום, אחד מאויבי המסוכנים של כל צבא.
צה"ל – הוא אחד הצבאות „מעט-השיעמום“ ביותר; אך התעופות יכור
לה לקרות אף בו. היכן גדולה ביותר אפשרות זו? במקום בו חוזרים,
מדי מספר שבועות או חודשים – מספר פעמים רב – על אותן המשימות
והתפקידים, מבלי שמצבי פועלה משתנים יכניסו בהם שוני וגיוון;
דהיינו – באותם תפקידי הדרכה שאינם קשורים בפיקוד על
יחידות, או במשימות מבצעיות. בעיה אמיתית זאת משתקפת מתוך
רשימתו, הדורת „מצב-הרוח“ אך עובדתית ביסודה, של דס"נ שאול
כ., ועל הצגתה בודאי יודו לו מדריכים-זוטרים לא-מעטים.

להדרכה בנושק ובשדאות — כי זה יהיה לחס־חוקנו העיקרי בבסיס בינתיים לא מחדשים לנו כלום, כי כל זה ידוע לנו מהעבר הלא־רחוק.

לידי יושב שמוליק, צבר מזכרון־יעקב — ממורמר, רצה ללכת לקורס טיס, אבל הורחק משם, כי פגע במשמעת החמורה מאד של קורס זה.

שמוליק, שרצה ללכת לקורס־טיס — דודד שקוה לעבור לחיל־החימוש

וגורלו עתה ליהפך למ־כ רגיל בצבא־היבשה. מימינו — דוד, שעבר אתי יחד את כל שלבי הטירונות, ההכנה לקורס המ־כים ואת קורס המ־כים. הוא קיווה לעבור לחיל־החימוש ולהיות מכונאי, אבל גם עליו חלה כעת החובה להיות מ־כ רגיל בחיל־הרגלים. כמוהו — רבים מהנוכחים. למעטים בלבד קסם להיות מ־כ ואחר־כך סמל־מחלקה ואולי אפילו פעם, בגלגולים נוספים, מפקד המחלקה; ובר־חלום — גם פעם מ־פ.

★

ועכשיו אני כבר כשנה מדריך כיתתי — ואתה שואל אותי מדוע עיפתי להדריך טירונים?

ובכן, אומר לך בפשטות: נמאס לי לראות שוב ושוב את כלי־הנשק הכיתתיים ולהדריך את אותו סוג אנשים בכלים אלה. הסיכוי היחיד שאני רואה בעתיד הקרוב הוא לא לעשות דבר אחר אלא רק להדריך טירונים ירוקים. על בעיותיהם השונות — שבין כה את רובן לא אוכל לפתור. העולם הצבאי — מחוץ לבסיס הזה — רואה אותי מצד אחד כ־ג'זבניק" שנמצא לעתים קרובות בבית — ומצד שני כ־לא יוצלח", כי לא הגעתי לרמה יותר גבוהה מ־משפשה" טירונים. ההפך הגמור מהדיעות המקובלות על תעסוקתי בבסיס — הוא הידוע לציבור המפקדים בצה"ל. הפרש הגיל, שכמעט ואינו קיים ביני לבין חניכי, אינו מאפשר לי לרוב להתעלות עליהם, כי אסור לי להעניש טירון — אלא כוחי נאמד ביכולת השכנוע שלי...

אתה שואל אותי: מדוע לא הלכתי לקורס־קצינים, או להדריך בבסיס אחר? גם זה אוכל להסביר לך. ראשית, אין זה משנה הרבה בשבילי אם אדריך שוב חיילים בבסיס אחר, כי מרבית בעיות הטיפול, פרט להדרכה, מאוד דומות. אדרבא, המקצוע החדש שיבחרו לי — או שאבחר בו, אם ינתן לי לעשות זאת — יחייב אותי להשקיע בו את מירב כוחותי ומאמצי; שוב אשקע בעבודה היומ־יומית, בלי שאוכל להקדיש זמן מספיק לקידום האישי שלי.

אם תאמר לי כי זהו גורלם של מרבית המדריכים בצה"ל, לא אוכל

להסכים אתך. כי ההדרגוניות של סוגית ההדרכה שאני וחברי בבסיס עוסקים בה, אינה קיימת באותה המידה במקומות אחרים. מ־כים אחרים משתתפים בתרגילים עד רמת החטיבה ועוסקים בתפקידים בהם יש להם סיכוי להצטיין. קבוצת החניכים אצלנו גדולה מאוד; מצבת המדריכים אינה מאפשרת להקטינה ולתת טיפול יותר אינדיבידואלי לטירון. אם, לדוגמה, מדריך במחלקה נעדר מסיבה זו או אחרת לכמה ימים — חייבים אנו, היתר, להתחלק במעמסה; כלומר, חניכים רבים נוספים — ומשימת שליטה קשה עוד יותר.

האם דואגים לכם מבחינה אישית בבסיס? אני סבור שמצד מפקדת הבסיס נעשה המכסימום האפשרי בתחום היכולת הארגונית והתקציבית. חופשות אנו מקבלים, לרוב, לפני מחזור טירונים או אחריו; גם לנופש־קיץ מאורגן דאגו והדבר פעל רבות לגיבוש סגל־ההדרכה. בעיות־סעד לא מעטות נפתרות — אם כי לא בקלות — עלי־ידי

סידורים בשיבוץ המסובך של סגל־ההדרכה.

השתלמויות? — כן, אף ענין זה כלול בטיפול האישי. כבר הזכרתי, שעוברים אנו, מיד עם בואנו לבסיס, השתלמות מיוחדת בהדרכת נשק ושדאות, וכן בטיפול בטירונים; ובמשך השנה שאני כאן השתדלו לארגן מדי פעם השתלמות גם בנושאים שאינם כרוכים ישירות בתכנית־האימונים בבסיס. אני מבין, שהדבר נעשה בעיקר, כדי שלא נפגר אחרי רמת המ־כ ביתר יחידות צה"ל.

כן, דואגים לנו! אבל ההדרגוניות בהדרכה, הצריפים השחורים ומגרש־המסדרים הנרחב המשרים עלינו מצב־רוח קודר, אלפי עקבי־נעלים של הטירונים המתחלפים בכל פעם כשאנו ״מדריכי הטירונים״, נשארים כאן — כל זה משפיע עלינו לרעה. כן, אני עיף להדריך טירונים!

★

עד כאן — הענין מנקודת־מבטו של המדריך. מה דעת איש הפיקוד? מספר ציונים, אולי מקוטעים מכדי ליצור את התמונה השלמה, יצביעו לא רק על ההתקדמות — אלא גם על מקצת פתרונות:

עם כל ההבנה שטובי הנוער דרושים לטיס, ים ומקצועות טכניים חיוניים, בחילות־שדה שונים וכו' — אין להתעלם מן הצורך בסגל־ההדרכה מעולה גם בבסיסי הטירונים. המקום הראשון שבו בא האזרח במגע עם הצבא קובע מאוד בהמשך

רואים אותי כ־ג'זבניק" שנמצא לעתים קרובות בבית

מסלולו הצבאי! בכלל, באם יחסר אותו סגל־ההדרכה המסוגל להטביע את הדמות החיילית הרצויה לצה"ל, יהיה הדבר לרור עץ; הטירונות הטובה — היא המכניסה את החייל לאפיק

במסגרתו. אם רוצים לשמור עליו כעל נכס של מפקד בעתיד, בשירות הסדיר או במילואים, רצוי לקלוט בשנת השירות השניה ביחידת-שדה — יתכן אפילו על-ידי חילופים עם מ"כים מיחידות אלו.

העברת מדריך-טירונים להדרכה מקצועית בבסיס-הדרכה אחר, אין בה פתרון טוב למדריך, וגם לא לצה"ל. כי חסר לו הרקע של החיים ביחידה; וזאת — דוקא במקום שבו הוא בא במגע עם מפקדים, או בעל-מקצוע, המקוים למצוא בו לא רק "בעל-מקצוע", אלא גם מפקד, המנוסה באותו תחום או נושא של הדרכה שעליו הוא יופקד.

★

ואתה, קורא נכבד, מה יחסך אל מה שתיארתי? שמא תוכל לסייע לנו במציאת דרכים להפגת "עיפות-ההדרכה" של מדריך-טירונים?

הנכון, יותר מכל התיקונים שינסו לתקן, לאחר מכן, ביחידות צה"ל בהן ישרת.

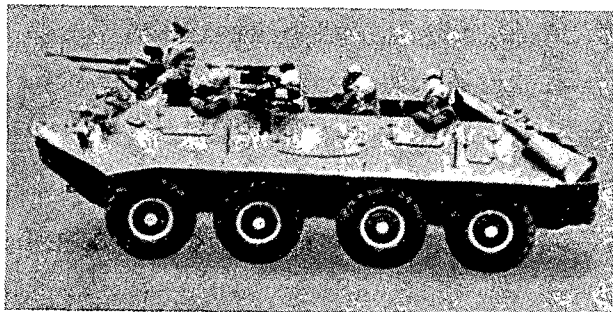
מכאן — שהמדריך המוצב בבסיס לטירונים חייב להיות קרוץ מחומר כזה היכול "לעמוד בפני הטידון", והמדובר הוא לא רק ברמת המ"כ — אלא גם ברמת-פיקוד גבוהה יותר.

למדריך-הזוטל בבסיס-טירונים אפשר שיהיה חסר "חוט השדר" — אותו בטחון עצמי שהמ"כ ביחידת-שדה יכול לרכוש לעצמו, יותר קל ויותר טוב, כתוצאה מתעסוקתו ואופי יחידתו. מדריך-טירונים שעל חזהו "יתנוצצו" כנפי צנחן — ירכוש מראש עמדה אחרת מאשר המ"כ אשר רק לפני זמן לא רב היה טירון כמותם.

המדריך בבסיס-טירונים כזה לא צריך להדריך טירונים יותר משנה, הן בשל המאמץ המושקע על ידו, והן בשל החד-גוניות שאין מנוס ממנה, לבסוף, כבסיס-טירונים ואין להתקנה

פינת השריונאי

המגמה לשכלול-יתר ברכב רגלים-משוריינים סובייטי?

הופעתו של רכב זה מעידה על כך כנראה, שטכניקת החימוש הסובייטית (במובנו הרחב של המושג) מנסה עתה לראשונה את כוחה באותה דרך, של שכלולים מעודנים ומטופחים-יותר, שהיתה עד כה מיוחדת לתעשיות-הצבאיות של המערב. שכן ידוע, כי כלירכב בני 8 אופנים מציגים דרישות טכניות גבוהות במיוחד, הן בשלבי פיתוחם ויצורם והן בכל הנוגע לאחזקה, בדיק ותפעול. בדרך-כלל, הן השלדה והן מערכת העברת-הכוח הן רגישות ומורכבות עד מאוד ברכב מסוג זה. העובדה שעל אף כל אלה החליט בכ"ז הצבא הסובייטי על צעד זה — מעידה מה רבה החשיבות שהוא מייחס לאותה תוספת-מהירות המתאפשרת על-ידי רכב כזה, הדבר הבולט — והמפתיע במקצת — הוא העדרו של "גג" משוריין. יתכן שהדבר נובע מחישובי המשקל. אך לא מן הנמנע הוא גם שפיתוחו של הרכב החל בתקופת-זמן בה טרם הוצגה במלוא התרופות הדרישה ל"מעטה-שריון שלט" — אשר כה מרבים לדרוש אותו כעת בתור הגנה בפני השפעות הנשק הגרעיני (ולא במעט, בודאי — גם בשל שכלול החרגות למיניהן, מחמת התפשטות השימוש בפגזי ארטילריה בעלי מרעום-קרבה). אופן עריכת המקלעים על הרכב מעיד, כי רואים בו רכב-לוחם — ולא רק רכב-הסעה.

בשלהי 1961 הופיע לראשונה לעיני-רבים — כך מספרת העתונות הצבאית הגרמנית, המבליטה את מגמת-החדוש שבדבר — נושא גייסות-משורין בן 8 אופנים סובייטי חדש. דומה כי כמה צדדים שבו ראויים לתשומת-לב מיוחדת. הוא פתוח, אמנם, מלמעלה — וצורתו, הנוחה מאוד מבחינת שריון-הגנתי, הבנוי משטחים מלוכ-סנים, לא כוונה לכאורה לצרכים אמפיביים — אך בכ"ז מתאים רכב זה לשיט ואף ללא אמצעי-עזר כלשהם. בדומה לטנק-סיור הקל PT-76 הסובייטי, האמפיבי אף הוא, נוצרת בו ההנעה בהיותו במים, באמצעות סילונים. בחרטומו, דמוי חרטום סירה, ישנם "מדפים" המכסים, כנראה, על פתחים לכניסת המים. בדופן האחורית נמצאים צנורות דמיי-מוט, המוליכים אל פתחי סילונים צדדיים — שבאמ-צעותם מתבצעת הכונת הרכב בהיותו במים. באמצע הירכתיים נמצא סילון-ההנעה הראשי. גם המנוע נמצא מאחור. החימוש הוא מקלע ג"מ אחד בן 12.7 מ"מ — ושני מקלעים בני 7.62 מ"מ, בצדדים. יש להנחת, כי נגמ"ש בן 8 אופנים זה הוא רכב "שמונה-על-שמונה" (8×8).

נתונים על מידותיו ויכולתו של הנגמ"ש הסובייטי בעל 8 האופנים

אורך	—	כ" 7 מ'
רוחב	—	" 2.9 מ'
גובה	—	" 2.2 מ' (בלי מק"ב)
משקל	—	" 8 טון
מהירות על הקרקע	—	" 80 קמ"ש
מהירות במים	—	" 10 קמ"ש
צוה	—	14 איש
גייסות המיסעים	—	2 איש
חימוש	—	1 מקלע בן 12.7 מ"מ
		2 מקלעים בני 7.62 מ"מ